

Grafikák térben és síkban

Miskolci Grafikai Triennálé 2017

Miskolci Galéria, 2017. V. 5 –VIII. 29.

LÓSKA LAJOS

Az idei seregszemle – akárcsak az előző kettő – a megújulás jegyében jött létre. Erre utal a témakiírás, de ezzel a kérdéskörrel foglalkozik a katalógust bevezető tanulmány is. Mindig a változások híve voltam, most azonban némi szkepticizmussal kell megjegyeznem, hogy egy műfaj megújulását nehéz, bár nem lehetetlen mesterségesen generálni. A változások ugyanis, számos körülmény összejátszásának következményeként, egyszer csak bekövetkeznek. A grafika története is ezt bizonyítja. Dürer óta évszázadokon át minden művész ragaszkodott a klasszikus technikákhoz (rézkarc, fametszet stb.), aztán a 18. század utolsó éveitől a litográfia jelentett nagy előrelépést, végül a 20. században a szitanyomás, majd a komputer technika elterjedése gazdagította a műfajt. Természetesen a technikai fejlődés mellett a modern grafika tartalmi és formai megújulását mindenekelőtt a különböző stílusirányzatok, a mágikus realizmus, a pop art, a síkkonstruktivizmus, a fotó, a koncept art, a new wave, a neogeo stb. segítették. Mivel napjaink művészetét stíluspluralizmus jellemezi, nehéz eredetit és tartalmat alkotni bármilyen műfajban. Talán a fiatal generációk fellépésében bízhatunk, bár náluk a megújulást célzó próbálkozások nagyrészt technikai eredetűek. Ilyen például a grafikai installáció, melyből többet is láthatunk a tárlaton.

A másik, sokakat foglalkoztató kérdés, hogy milyen karakterű legyen a kortárs anyagot bemutató ideális kiállítás? Az adott állapotot tükrözze, dokumentáljon, vagy szerveződjön kurátori koncepció mentén? Úgy gondolom, vegytiszta megoldás nincs, hiszen egy szabad beadásos kiállításon is végez minőségi válogatást a zsűri, és a kurátor is csak az adott anyagból dolgozhat. A problémát a jelen esetben a zsűri salomoni döntéssel oldotta meg. A Rákóczi-házban megrendezett triennálé ugyanis két kiállításból áll. Az egyik, a nagyobbik a „szabad beadásos törzsanyagot” vonultatja fel, míg a másik, Nagy T. Katalin válogatása a félelmet megjelenítő groteszk műveket.

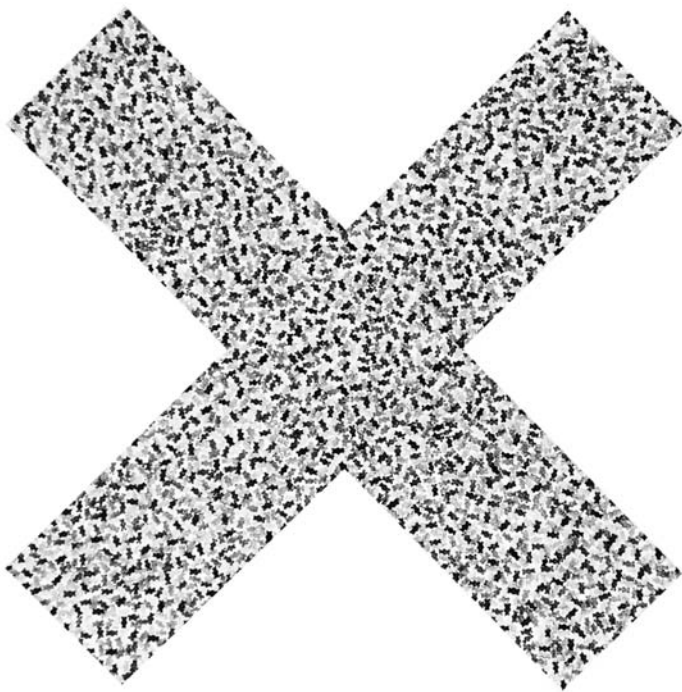
Bevallom, azért kezdtem a grafika és a vele foglalkozó kiállítások megújulásának, megújításának kérdésével, mert ezt a témát boncolgatja Herpai Andrásnak a katalógust bevezető korrekt, áttekintő tanulmánya. Az ő

konklúziója az, hogy a triennálé „aktív szerepkörben jól egyensúlyoz a passzív seregszemle és az aktív kezdeményező szerep kettősségében a Sein és a Sollen határvonalán”.

A kiállítást érintő elméleti dilemmák vázolása után fussunk végig az anyagon (teljes bemutatása messze meghaladná írásom terjedelmét, mivel 123 alkotó 235 művéről van szó), így talán közelebb kerülünk az említett kérdésekre adható válaszokhoz. Ha a generációk kronologikus rendje szerint megyünk végig a műveken, elsőként a 60-as évek végén pályára kerülő, kezdetben szürrealisztikus, majd fotó alapú, később újhullámos nyomatokat készítő Szabados Árpádot kell megemlítenem, aki jelenleg geometrikus és gesztus jellegű litográfiákkal jelentkezik. Swierkiewicz Róbert grafikáit

BÁNYAY ANNA:
Miből élünk? 2017,
papír, rézkarc, akvatinta,
47x33 cm

GALLOV PÁTER-JAGICZA PATRÍCIA: Irritáció X 03, 2017, gumicukornyomat, papír, 150x150 cm

egyfajta keleti filozófiával vegyített posztdataista attitűd jellemezte és jellemzi ma is. Az ugyancsak az idősebb generációhoz tartozó *Benes József* a pop art inspirálta nyomatokkal indult, újabban viszont elektrografikákat készít. *Stefanovits Péter* kiállított műve a montázstechnika épül, *Péter Ágnes* digitális nyomatait pedig a land art inspirálta. Apró textíli felületre, hajszálrepedésekre emlékeztető alakzatok jellemzik *Olajos György* lapjait. *Lévay Jenőtől* frottázsokat láthatunk.

A 80-as és a 90-es években induló nemzedékeket *Gaál József, Rácmolnár Sándor, Kótai Tamás, Madácsy István, Vincze Ottó, Nagy Gábor György* képviseli igen színvonalasan. Külön öröm viszont számomra, hogy a „szabad beadásos” törzanyagban nagyon sok a fiatal művész, sőt akadnak közöttük olyanok is, akik néhány esztendeje végeztek a képzőművészeti egyetemen.

DOBÓ BIANKA: Munkások II., 2014, glicléé-print, karcolt plexi, led, 32x69 cm

Közülük néhányat kiemelnék, minden rangsorolást kerülve. A *Gallov Péter-Jagicza Patrícia*-szerzőpáros három évvel ezelőtt egy írógépből álló installációval szerepelt Miskolcon, most egy pecsételt, apró motívumokból geometrikus elemeket formázó triptichonnal. A gumicukornyomat, ahogy a technikájukat nevezik, végső soron ugyanúgy születik, mint bármelyik pecsétnyomással készült társa, ám ez semmit nem von le eredetiségéből (*Irritáció X 03*, 2017). *Dozó Bianka* az előző biennálén kiállított írásos munkáit fejlesztette tovább. Az ideji kompozícióján a Hősök terén dolgozó, oldalról leddel megvilágított, plexibe karcolt, utcaprő-sziluettek láthatók, felettük a „Ki korán kel, aranyt lel.” közmondás angol megfelelőjének felirata lebeg (*Munkások II.*, 2014).

Ahogy már utaltam rá, több installációval is találkozhatunk a seregszemlén. A nagy méretű fametszetekkel debütáló, felvidéki származású *Koós Gábor* újabban frottázsokat csinál, melyekkel különböző tárgyakat csomagol be. Az idén egy szobányi teret tapétázott ki, melyben elnézelődhet, sétálthat a néző (*Kibontott terek*, 2017). Ugyancsak a tér és a kép kapcsolata foglalkoztatja *Koltay Dorotya Szonját* szitázott, henger alakú PVC-installációján (*Kerületelem*, 2017). *Szita Barnabás* sajátos nézőpontot alkalmazó épületdész-átiratait tavaly a Képzőművészeti Egyetem Barcsay-termében láttam először, és már akkor megfogtak (*Oculum Videntem Omnia I.*, 2016). *Bányay Anna* kicsit szárazon megformált, ételekkel teli nyitott hűtőgépész karcakvatinta nyomata a női szerepek kategorizálása, a „nő a konyha rabja” helyzet ellen szól. Természetesen számos műtárgyról megemlékezhetnénk még, például *Jónás Péternek* a műfaj kerekeit feszegető, betondobozba rakott savmaratott üvegre szitázott motívumokat felvonultató alkotásáról, *Ádám Zsófia* évgyűrűs fa lenyomatáról (fametszetéről), esetleg *Mórocz István* ipari épületeket megörökítő karcairól. Velük a triennálét meghatározó szemléletbeli és technikai sokféleséget kívántam érzékeltetni.

A kurátori válogatás témája a félelem, a szorongás. Mint Nagy T. Katalin írja, „Az Amygdala című kiállítás gondolata kettős céllal született meg. Az egyik törekvés az volt, hogy megmutassa, mit gondolnak a meghívott művészek ma a sokszorosított technikák helyzetéről és szerepéről, az egyediség és a sokság kérdéséről, másrészt szeretnénk volna, ha felkért alkotók elmondják asszociáci-

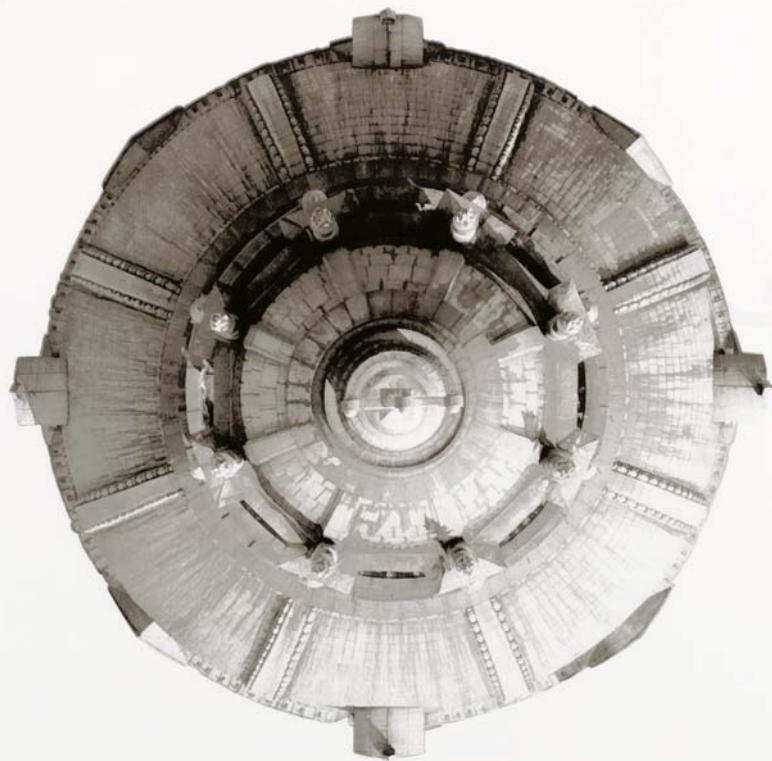
The early bird catches the worm.

ójukat, érzéseiket és gondolataikat az emberi természet egyik alapösztönéről, a félelelről." Nézzük meg tehát, hogyan tükröződik a megfogalmazott narratíva. A szorongás, illetve a rút mint téma a kezdetektől fogva jelen van a művészetben, ha csak a közelmúltat nézzük, Munch Kiállítás című litográfiájától Paul McCarthy provokatíván undok installációiig. A jelen anyag húszegynéhány kiállítójának névsora szintén imponáló, ennek ellenére a koncepció és a munkák között van némi dichotómia. *Gaál József* mitikus nyomatai inkább ontológiai tartalmakról szólnak, de a hosszú évek óta e témával foglalkozó *Gyórfy László* abszurd, szürrealisztikus, deformált kompozíciói (*Aki fertelmes, legyen fertelmes ezután is VIII.*, 2016–17) sem elsősorban a félelmet jelenítik meg, hanem inkább a mesterkélt fitnessz-szépségideálokat állítják pellengérré. Ugyancsak sok van a szép-rút, és a rettegés témakörhöz nehezen kapcsolható alkotásokból: *Lévay Jenő* frottázsai, *Gerber Pál* linómetszete, *Baglyas Erika* indigókönyve. Mindezt figyelembe véve a kvalitásos műveket felvonultató válogatás egyik tanulsága a sok közül az, hogy egy jó kurátori koncepció sem lehet minden tekintetben hibátlan.

Díjazottak

Varga Éva és Jónás Péter (Miskolc M. J. Város Önkormányzat Nagydíja megosztva);
 Gallov Péter és Jagicza Patrícia szerzőpáros (az Emberi Erőforrások Minisztériuma díja);
 Berentz Péter (Kovács Tamás-díj);
 Móroc István (a Magyar Művészeti Akadémia szakmai különdíja);
 Ádám Zsófia (a Magyar Grafikáért Alapítvány díja);
 Koltay Dorottya Szonja (Nalors Grafika Kft. díja);
 Bányay Anna (a Magyar Grafikusművészek Szövetsége díja);
 Oberfrank Luca (a Szegedi Művésztelep díja);
 Takács Lúdia (az Esterházy Károly Főiskola Művészeti Tanszék díja);
 Andriská Tibor (a Spanyolnátha művészeti folyóirat díja);
 Bocsi Eszter (HOM – Miskolci Galéria díja).

SZITA BARNABÁS:

Oculum Videntem Omina I., 2016,
 polisztirol, szitanyomat,
 100x100 cm

JÓNÁS PÉTER:

Pad – Helyzetek I–III., 2017,
 síknyomat savazott üvegen, beton
 lightboxban,
 egyenként 23,5x23,5 cm

